

دانشکده علوم انسانی

گروه الهیات

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته فقه و حقوق اسلامی

عنوان

تبیین فقهی و حقوقی موارد جواز سقط جنین و تطبیق آن با کشورهای مصر و انگلیس

استاد راهنما

دکتر محمد رضا عزیزاللهی

دانشجو

علی محمدی فر

ماه سال

تیر 1396

شماره: تاریخ:	اظهارنامه دانشجو	
------------------	------------------	---

اینجناب علی محمدی فر دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و حقوق اسلامی دانشکده علوم انسانی دانشگاه شاهد، گواهی می‌دهم که پایان‌نامه تدوین‌شده حاضر با عنوان: «تبیین فقهی و حقوقی موارد جواز سقط جنین و تطبیق آن با کشورهای مصر و انگلیس» به راهنمایی استاد محترم جناب آقای دکتر محمدرضا عزیزاللهی و توسط شخص اینجناب انجام و صحت و اصالت مطالب تدوین‌شده در آن، مورد تأیید است و چنانچه هر زمان دانشگاه کسب اطلاع کند که گزارش پایان‌نامه حاضر صحت و اصالت لازم را نداشته، دانشگاه حق دارد مدرک تحصیلی این جانب را مسترد و ابطال نماید؛ همچنین اعلام می‌دارد در صورت بهره‌گیری از منابع مختلف شامل: گزارش تحقیقاتی، رساله، پایان‌نامه، کتاب، مقالات تخصصی و سایر منابع اطلاعاتی، به منبع مورد استفاده و پدیدآورنده آن به‌طور دقیق ارجاع داده‌شده و نیز مطالب مندرج پایان‌نامه حاضر تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجناب و یا سایر افراد به هیچ کجا ارائه نشده است. در تدوین متن پایان‌نامه حاضر، چارچوب مصوب تدوین گزارش‌های پژوهشی تحصیلات تکمیلی دانشگاه شاهد به‌طور کامل مراعات شده و نهایتاً اینکه، کلیه حقوق مادی ناشی از گزارش پایان‌نامه حاضر، متعلق به دانشگاه شاهد می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو (دست‌نویس):

امضای دانشجو

تاریخ:

بسمه تعالی

معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی
دفتر تحصیلات تکمیلی

تاریخ:

صور تجلسه دفاع پایان نامه کارشناسی ارشد

جلسه دفاع پایان نامه کارشناسی ارشد آقا علی محمدی فرشته فقه و حقوق اسلامی به شماره دانشجویی ۹۶۷۵۶۶۰۰۲
ارزش ۴ واحد، رأس ساعت ۱۰ صبح، روز شنبه، مورخ ۹۶/۰۴/۱۷ در محل آملی تئاتر دانشکده علوم انسانی دانشگاه شاهد

تحت عنوان:

"تبیین فقهی و حقوقی موارد جواز سقط جنین و تطبیق آن با کشورهای مصر و انگلیس"

خواهشمند است، بر مبنای جدول زیر، ارزشیابی خود را از پایان نامه دفاع شده، اعلام فرمایید.

تشکیل گردید.

کمیته داوری پایان نامه کارشناسی ارشد پس از استماع دفاعیات و طوح پرسش های لازم در زمینه علمی و تحقیقاتی مرتبط با پایان نامه نامبرده،
ارزشیابی نهایی خود را به شرح ذیل، اعلام نمودند:
پایان نامه نامبرده با نمره، (به عدد) و (به حروف) و با درجه مورد تایید قرار گرفت/ نگرفت.

امتیازات، طبق ماده ۲۰ آیین نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته، مصوب جلسه ۷۱۴ مورخ ۸۸/۱/۱۵ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری:
عالی: ۲۰ تا ۲۴، بسیار خوب: ۱۸ تا ۱۹، خوب: ۱۷ تا ۱۶، قابل قبول: ۱۵ تا ۱۴، غیر قابل قبول: نمره کمتر از ۱۴

اعضای کمیته داوری پایان نامه کارشناسی ارشد	نام و نام خانوادگی	مرتبیه علمی	نام دانشگاه	اعضای
استاد راهنمای اول	دکتر محمدرضا عزیزاللهی		شاهد	
استاد راهنمای دوم (در صورت وجود)				
استاد مشاور اول				
استاد مشاور دوم (در صورت وجود)				
داور داخلی	دکتر سید حسینی		شاهد	
داور خارجی	دکتر داورزنی	استاد دایر	شاهد	
نماینده تحصیلات تکمیلی (بدون نمره)	دکتر علی حسن نیا	استاد	شاهد	

توضیحات ناظر تحصیلات تکمیلی:

- کلمه بازبینی شود
- سوالات احتمالی زیاد است
- دیرایش نیاز دارد

نام و نام خانوادگی ناظر تحصیلات تکمیلی:

تاریخ: ۱۷/۰۴/۹۶

اعضای

امراه جاسس شماره ۵۰۵۱ مورخ ۱۳۹۶-۰۴-۲۰ به صورت فوری در خصوص این موضوع با شماره (۰۲۱۰۲۵)

غزه نامه آهلی علی محمدی ۱۸ (همبره) تفسیر ۵۰۵۰ XX

بسم الله النور

با حمد و سپاس به پیشگاه مبارک نوری که نور علی نور است، او که خالق نور است.

و تقدیم به نوری که هرگز خاموش نمی‌شود، نوری که مصباح‌الهدی و سفینه‌النجات است.

و تقدیم به آقا و مولایم حسین بن علی «علیه‌السلام»

با تقدیر از یگانه بی‌همتایی که مرا بر آن داشت تا قدردان زحمات اساتید مهربانی که راهنمایم و خانواده گرامی که دعاگویم بودند باشم.

و در یک کلام با تقدیر از همه آنانی که با خط مهر بر قلبمان حک شدند آسمانی یا زمینی

چکیده

حمایت از جنین از دیرباز در جوامع بشری، مطرح بوده و در همین راستا، قانون‌گذار جمهوری اسلامی ایران با الهام از رهنمودهای فقه اسلامی، جنین انسان را موجودی دارای شخصیت انسانی و قابل تکریم و حمایت می‌داند که مانند سایر انسان‌ها دارای حقوقی از جمله حق حیات و سلامت است. بنا بر نظر مشهور فقها، سقط جنین بعد از دمیدن روح «چهار و نیم ماهگی» حرام و نامشروع می‌باشد؛ اما این رأی در میان فقها مخالفانی دارد که برخی با تمسک به عناوین ثانویه‌ای مانند قاعده لاجرح، ضرورت و اضطرار، تزاحم یا اصل تخییر و سایر عناوینی که در موارد خاص موجب تغییر عنوان موضوع حکم حرمت می‌شود، فتوا به جایز بودن سقط جنین را داده‌اند؛ اما با جواز بی‌قید و شرط آن مخالفت نموده‌اند. این موارد خاص جایی ست که ادامه بارداری موجب مرگ مادر شده و یا سلامتی او را به مخاطره اندازد و نیز مواردی که تولد فرزند با ناهنجاری‌های جنینی حاد، مستلزم عسر و حرج والدین یا خود طفل گردد. در این صورت می‌توان با استناد به عناوین مذکور، قائل به جواز سقط شد.

مطالب این پژوهش در سه فصل به ترتیب زیر تقسیم‌بندی خواهد شد:

فصل اول: که در آن به فراخور موضوع، کلیاتی در مورد سقط جنین ذکر شده است.

فصل دوم: دربرگیرنده مباحث اصلی پایان‌نامه است که راجع به موارد جواز سقط جنین و تحلیل فقهی و حقوقی آن‌ها و نیز نظر قانون‌گذاران مصر و انگلیس اختصاص پیدا کرده است.

فصل سوم: به نتیجه‌گیری اختصاص داده شده است که شامل جمع‌بندی مطالب و نتیجه‌گیری کلی است.

کلیدواژه: سقط جنین، ولوج روح، مبانی جواز

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
أ.....	فهرست مطالب
1.....	فصل اول
1.....	کلیات پژوهش
2.....	1-1. مقدمه
3.....	2-1. بیان مسئله
6.....	3-1. اهداف پژوهش
6.....	1-3-1. هدف اصلی
6.....	2-3-1. اهداف فرعی
6.....	4-1. پرسش‌های پژوهش
6.....	1-4-1. پرسش اصلی
6.....	2-4-1. پرسش‌های فرعی
6.....	5-1. اهمیت و ضرورت پژوهش
6.....	1-5-1. فایده نظری
6.....	2-5-1. فایده عملی
7.....	6-1. تعاریف
9.....	7-1. نوآوری پژوهش
9.....	8-1. روش پژوهش
9.....	9-1. مبانی نظری تحقیق (مقدمه)

- 10-10-1. مفهوم شناسی سقط جنین.....10
- 10-10-1.1. معنای عام «سقط» و «جنین» از نظر لغوی.....10
- 10-10-2. معنای عام «سقط جنین» و تفاوت آن با «سقط حمل».....11
- 10-10-3. تعریف سقط جنین از دیدگاه حقوقی.....13
- 10-3-10-1.1. تعریف حیات جنینی.....13
- 10-3-10-1.2. تعریف حیات انسانی.....14
- 10-3-10-1.3. تعریف شخص و شخصیت.....15
- 10-3-10-1.4. تعریف سقط جنین.....16
- 10-4-10-1.4. سقط جنین از دیدگاه پزشکی.....18
- 10-11-11.1. مراحل رشد و تکامل جنین.....19
- 10-12-12.1. مفهوم ولوج روح.....20
- 10-12-1.1. اثبات ولوج از دیدگاه اهل تسنن.....21
- 10-12-1.2. اثبات ولوج از دیدگاه اهل امامیه.....22
- 10-12-1.3. جمع بندی.....23
- 10-13-13.1. پیشینه تاریخی و تحولات قانونی سقط جنین.....24
- 10-13-1.1. تحولات قانونی سقط جنین قبل از انقلاب.....24
- 10-13-1.2. تحولات قانونی سقط جنین بعد از انقلاب.....26
- 10-13-1.2-1. سقط جنین در قانون تعزیرات مصوب 1362.....27
- 10-13-1.2-2. سقط جنین در قانون مجازات اسلامی مصوب 1370 و 1375.....28
- 10-13-1.2-3. قانون سقط درمانی مصوب 10 خرداد 1384.....30

- 1-13-2-4. قانون مجازات اسلامی مصوب 1392..... 32
- 1-14-1. انواع سقط جنین..... 34
- 1-14-1-1. سقط جنین طبیعی..... 35
- 1-14-1-2. سقط جنین جنایی..... 35
- 1-14-1-3. سقط طبی یا درمانی (قانونی)..... 36
- 1-14-1-3-1. سقط جنین درمانی از نظر فقها..... 36
- 1-14-1-3-2. برخی از مبانی سقط درمانی به لحاظ فقهی..... 39
- 1-14-1-3-3. سقط جنین درمانی از منظر حقوق..... 41
- 1-14-1-4. سقط جنین غیر درمانی..... 43
- 1-14-1-4-1. سقط جنین به دلیل مشکلات اقتصادی..... 43
- 1-14-1-4-2. سقط جنین به دلیل مشکلات اجتماعی..... 45
- 1-14-1-4-3. سقط جنین ناشی از زنا..... 46
- 1-14-1-4-4. سقط جنین ناشی از تجاوز..... 48
- 1-15-1. عوامل گوناگون بر گرایش سقط جنین..... 49
- 1-16-1. بررسی نظریه‌های مختلف در مورد سقط جنین و دلایل این نظریات..... 51
- 1-16-1-1. تئوری آزادی مطلق..... 51
- 1-16-1-1-1. حفظ حیات و سلامت مادر..... 51
- 1-16-1-2. کاهش مرگ‌ومیر مادر..... 52
- 1-16-1-3. افزایش جمعیت..... 52
- 1-16-1-4. حق انتخاب زن..... 53

- 1-16-2. تئوری ممنوعیت مطلق 54
- 1-16-2-1. قداست حیات 54
- 1-16-2-2. حق حیات داشتن جنین به‌عنوان یک انسان 55
- 1-16-2-3. برابر بودن حق زندگی 55
- 1-16-2-4. حق انتخاب جنین 56
- 1-16-3. تئوری آزادی نسبی 56
- 17-1. مروری بر قوانین برخی کشورها در خصوص سقط جنین 57
- 1-17-1. قوانین سقط جنین در کشورهای آسیایی 58
- 1-17-2. قوانین سقط جنین در کشورهای آفریقایی 62
- 1-17-3. قوانین سقط جنین در کشورهای آمریکایی 62
- 1-17-4. قوانین سقط جنین در کشورهای اروپایی 64
- 18-1. پیشینه تحقیق 66
- فصل دوم 69
- یافته‌های پژوهش 69
- 1-2. مقدمه 70
- 2-2. سقط جنین در ادیان الهی 70
- 1-2-2-1. سقط جنین در دین زرتشت 70
- 2-2-2-2. سقط جنین در دین یهود 71
- 3-2-2-3. سقط جنین در مسیحیت 73
- 4-2-2-4. نظر اسلام در مورد سقط جنین 74

- 3-2. دیدگاه فقهای اسلام در مورد سقط جنین 78
- 1-3-2. قبل از ولوج روح مطابق با دیدگاه فقهای اهل سنت 79
- 2-3-2. بعد از ولوج روح مطابق با دیدگاه فقهای اهل سنت 82
- 3-3-2. قبل از ولوج روح مطابق با دیدگاه فقهای امامیه 83
- 4-3-2. بعد از ولوج روح مطابق با دیدگاه فقهای امامیه 84
- 5-3-2. ادله قائلین به حرمت سقط قبل از ولوج روح 87
- 6-3-2. ادله قائلین به حرمت سقط بعد از ولوج روح 87
- 7-3-2. جمع‌بندی 87
- 4-2. مبانی جواز سقط جنین 88
- 1-4-2. قاعده تزامم 89
- 1-1-4-2. قواعد حاکم بر تزامم در سقط جنین 91
- 2-1-4-2. تزامم در سقط جنین در حقوق ایران 94
- 3-1-4-2. دیدگاه‌های فقه امامیه پیرامون تزامم در سقط جنین 95
- 2-4-2. قاعده‌ی اضطرار 97
- 1-2-4-2. مفهوم اضطرار 97
- 2-2-4-2. رابطه‌ی ضرورت و اضطرار 98
- 3-2-4-2. رابطه‌ی اضطرار و تزامم 100
- 4-2-4-2. اضطرار در سقط جنین 100
- 5-2-4-2. جایگاه قاعده‌ی اضطرار در موارد سقط جنین 106
- 3-4-2. دفاع مشروع 115

- 116.....1-3-4-2. مفهوم دفاع مشروع
- 116.....2-3-4-2. مقایسه‌ی دفاع مشروع و اضطرار
- 117.....3-3-4-2. شرایط دفاع مشروع
- 118.....4-3-4-2. دفاع مشروع در سقط جنین
- 121.....4-4-2. قاعده‌ی نفی عسر و حرج
- 122.....1-4-4-2. مفهوم عسر و حرج
- 123.....2-4-4-2. بررسی انواع حرج
- 125.....3-4-4-2. محدوده قاعده عسر و حرج
- 125.....4-4-4-2. بررسی رابطه عسر و حرج با اضطرار
- 126.....5-4-4-2. جایگاه قاعده نفی عسر و حرج در موارد سقط جنین
- 152.....5-2. سقط جنین در مصر
- 152.....6-2. عناصر تشکیل دهنده جرم سقط جنین (دیدگاه قانون‌گذاران ایران و مصر)
- 152.....1-6-2. عنصر قانونی در حقوق ایران
- 154.....2-6-2. عنصر مادی در حقوق ایران
- 156.....3-6-2. عنصر روانی (معنوی) در حقوق ایران
- 157.....4-6-2. عنصر قانونی در حقوق مصر
- 157.....5-6-2. عنصر مادی در حقوق مصر
- 158.....6-6-2. عنصر معنوی در حقوق مصر
- 158.....7-6-2. بررسی رکن مادی سقط جنین در قانون مجازات مصر و ایران
- 159.....9-4-2. بررسی رکن معنوی سقط جنین در قانون مجازات ایران و مصر

- 7-2. حالت ضرورت، اضطرار، دفاع و مسئولیت تخفیف یافته در قانون مصر 161
- 8-2. به کار بردن وسایل فیزیکی و شیمیایی برای سقط جنین و مجازات آن 162
- 9-2. کیفر سقط جنین یا سقط حمل تعزیری در حقوق ایران و مصر و با نگاهی به لایحه... 163
- 10-2. سقط جنین به مباشرت و راهنمایی پزشک یا داروفروش در حقوق ایران و مصر 166
- 11-2. آثار حقوقی سقط جنین غیرمجاز در حقوق ایران و مصر 167
- 12-2. سقط جنین ناشی از زنا و تجاوز در مصر 168
- 13-2. سقط جنین در قانون جرائم علیه اشخاص مصوب 1861 انگلستان 169
- 14-2. قانون حمایت از زندگی طفل مصوب 1929 انگلستان 170
- 15-2. قانون حمایت از سقط جنین مصوب 1967 انگلستان 171
- 16-2. سقط جنین در حقوق انگلستان 173
- 17-2. سقط جنین در حقوق عرفی انگلستان 176
- 18-2. سقط جنین در نظام کیفری معاصر انگلستان 178
- 19-2. تهدید حیات مادر 180
- 20-2. جلوگیری از تولد کودکان معلول 180
- فصل سوم 182
- نتیجه گیری و پیشنهادها 182
- 3-1. نتیجه گیری 183
- 3-2. پیشنهادها 189
- منابع 192

فصل اول

کلیات پژوهش

1-1. مقدمه

سقط جنین یکی از جرائمی است که جوامع، پیوسته با آن درگیر و در ادیان مختلف الهی نیز مطرح بوده است. اصولاً سقط جنین به خاطر انتظارات دینی و مذهبی و اجتماعی، در قوانین اکثر کشورها منع شده است. این جرم معمولاً به دلایلی چون تنظیم خانواده، مخفی نمودن روابط نامشروع، گریز از حاملگی ناخواسته، حامله شدن زن در غیاب مرد، مورد تجاوز قرار گرفتن و عدم آشنایی زنان با وسایل پیشگیری از حاملگی یا عدم تأثیر وسایل مربوط انجام می‌پذیرد. امروزه کشورها در برخورد با مسأله سقط جنین تصمیمات متفاوتی را مقرر نموده‌اند بعضی از آن‌ها سقط جنین را بدون هیچ قید و شرطی پذیرفته‌اند و آن را مجاز اعلام نموده‌اند و برخی دیگر از کشورها، تحت تأثیر اخلاق مذهب کلیسا قرار داشته و به‌طور کل با آزادی آن مخالفت نموده و مجازات سنگینی نیز برای آن مقرر داشته‌اند اما اکثر کشورها با سقط جنین مشروط موافق بوده و اجازه داده‌اند افراد در شرایط حساس و ضروری اقدام به سقط نمایند. در حقوق و فقه اسلامی با مسأله سقط جنین به‌شدت برخورد شده و این عمل اصولاً جرم بوده و مرتکب به مجازات مقرر محکوم می‌شود. لیکن با در نظر گرفتن مبانی نظری که قوانین هر کشور از آن‌ها نشأت می‌گیرد و ضرورت‌های اجتماعی موجود، به‌موجب مقررات، مواردی نیز در نظر گرفته می‌شود که در صورت وجود شرایط خاص، عمل سقط جنین مجاز می‌باشد این موارد عبارت‌اند از (1) حفظ حیات مادر هنگامی که خارج نکردن جنین از رحم وی یا وضع حمل، آن را به خطر بیندازد (2) جلوگیری از تولد نوزاد ناقص‌الخلقه و معلول که دارای صدمات بدنی قابل تشخیص در رحم مادر بوده، به‌منظور دور ماندن از پی آمدهای اجتماعی آن و صرف هزینه‌های هنگفت برای نگهداری این‌گونه افراد (3) پیشگیری از ضررهای معنوی که در پی آشکار شدن علائم حاملگی یا تولد نوزاد ناشی از تجاوز جنسی و زنا برای زنان و دختران حاصل خواهد شد به‌منظور حفظ آبروی آن‌ها.

حرمت سقط جنین از احکام اولیه و مسلمی است که عمومات کتاب و سنت بالصریح بر آن دلالت دارد؛ اما همانند هر حکم اولیه دیگر، در صورت عروض عناوین ثانویه، قابل تغییر بوده و امکان جواز سقط وجود دارد. عناوین ثانویه‌ای مانند عسر و حرج و اضطرار و یا تحت عنوان دفاع مشروع و سایر عناوینی که در موارد خاص موجب تغییر عنوان موضوع حکم حرمت می‌شود. این موارد خاص جایی است که ادامه بارداری موجب مرگ مادر شده و یا سلامتی او را به مخاطره می‌اندازد و نیز مواردی که تولد فرزند با ناهنجاری‌های جنینی حاد، مستلزم

عسر و حرج والدین یا خود طفل گردد. در این صورت می‌توان با استناد به عناوین مذکور به‌عنوان مثال و موارد دیگر قائل به جواز سقط شد.

لذا نگارند در قبال ابهاماتی که در این مسئله وجود دارد احساس مسئولیت نموده و بر آن شد تا با استعانت از خداوند و ارواح مقدس معصومین و با تلاش جدی، چهره‌ای روشن از این موضوع را عرضه نماید و به بررسی آن از دیدگاه فقهی و حقوقی بپردازد. امید است این تحقیق بایی باشد که پژوهشگران را بدین زمینه کشانده و از محصول فکری ایشان، درخت علم هرچه بارور تر گردد و فقهای عظام و قانونگذاران را به سمتی سوق دهد که با در نظر گرفتن مشکلات جامعه، در این زمینه پاسخ‌های جدید مقتضی و متناسب با زمان را ارائه نمایند.

2-1 بیان مسأله

سقط جنین در عصر حاضر یکی از گسترده‌ترین و پیچیده‌ترین مسائل و مشکلات جوامع بشری است و علی‌رغم همه تلاش‌های صورت گرفته، هرروزه آمار تکان‌دهنده‌ای در مورد سقط جنین منتشر می‌شود. افزایش بی‌سابقه ارتباط نامشروع، افزایش طلاق، جهش‌های ژنتیکی که منجر به افزایش تولد کودکان ناقص‌الخلقه می‌گردد سبب شده تا آمار وقوع این امر در عصر حاضر با رشد بی‌سابقه‌ای روبه‌رو باشد. امروزه کم نیستند زنان حامله‌ای که به دلایل گوناگون اقدام به سقط جنین می‌کنند، فقه اسلامی و حقوق موضوعه ایران سقط جنین را عملی خلاف شرع و قانون می‌دانند، چه این عمل به‌صورت عمدی ارتکاب یابد یا غیرعمدی. به‌عبارت‌دیگر غیر از سقط‌های درمانی آن‌هم برای شرایط و ضوابط مخصوص و سقط‌های خود به خودی، بقیه سقط‌های جنین را می‌توان عمل خلاف شرع و قانون دانست. (مکارم شیرازی، 1386: 293، سبزواری، 1388: 253)

سقط جنین عبارت است از: اخراج عمدی قبل از موعد جنین یا حمل به‌نحوی که زنده یا قابل زیستن نباشد و یا منقطع ساختن دوران طبیعی بارداری. (گلدوزیان، 1374: 169) از نظر پزشکی نیز سقط جنین عبارت است از: زایمان قبل از تولد واقعی نوزاد یا تولد جنینی که شرایط او برای زندگی مناسب نمی‌باشد، یعنی ظرفیت زندگی در خارج از رحم را ندارد. (عباسی: 1376)

با تتبع در دیدگاه فقهای امامیه می‌توان دریافت که آنان سقط جنین را عملی حرام و خلاف شرع می‌دانند. (خویی، 1390: 332) بنابراین از منظر فقهای امامیه، اصل اولی در باب سقط جنین به استناد کتاب، سنت، عقل و اجماع، حرمت است. به‌جز مواردی که به‌عنوان ثانوی، مجاز شناخته شده است. سقط جنین از نظر حقوقی هم به

انجام هرگونه عمل مجرمانه‌ای که موجب وقفه در سیر طبیعی بارداری و از بین رفتن قابلیت حیات در بیرون یا داخل رحم بشود اطلاق می‌گردد. (رزم‌ساز: 1379) قانون‌گذار در مواد 622، 623 و 624 قانون مجازات اسلامی در مورد سقط جنین ضربه‌ای و عمدی و مباشرت در سقط جنین اشاره کرده است.

امروزه کشورها در برخورد با مسأله سقط جنین تصمیمات متفاوتی را مقرر نموده‌اند، بعضی از آن‌ها سقط جنین را بدون هیچ قید و شرطی پذیرفته‌اند و آن را مجاز اعلام نموده‌اند و برخی دیگر از کشورها، تحت تأثیر اخلاق مذهب کلیسا قرار داشته و به‌طور کل با آزادی آن مخالفت نموده و مجازات سنگینی نیز برای آن مقرر داشته‌اند اما اکثر کشورها با سقط جنین مشروط موافق بوده و اجازه داده‌اند افراد در شرایط حساس و ضروری اقدام به سقط نمایند. در حقوق و فقه اسلامی با مسأله سقط جنین به‌شدت برخورد شده و این عمل اصولاً جرم بوده و مرتکب به مجازات مقرر محکوم می‌شود. لیکن با در نظر گرفتن مبانی نظری که قوانین هر کشور از آن‌ها نشأت می‌گیرد و ضرورت‌های اجتماعی موجود، به‌موجب مقررات، مواردی نیز در نظر گرفته می‌شود که در صورت وجود شرایط خاص، عمل سقط جنین مجاز می‌باشد این موارد عبارت‌اند از: (1) حفظ حیات مادر هنگامی که خارج نکردن جنین از رحم وی یا وضع حمل، آن را به خطر بیندازد (2) جلوگیری از تولد نوزاد ناقص‌الخلقه و معلول که دارای صدمات بدنی قابل تشخیص در رحم مادر بوده، به‌منظور دور ماندن از پی آمده‌های اجتماعی آن و صرف هزینه‌های هنگفت برای نگهداری این‌گونه افراد (3) پیشگیری از ضررهای معنوی که در پی آشکار شدن علائم حاملگی یا تولد نوزاد ناشی از تجاوز جنسی و زنا برای زنان و دختران حاصل خواهد شد به‌منظور حفظ آبروی آن‌ها.

حرمت سقط جنین از احکام اولیه و مسلمی است که عمومات کتاب و سنت بالصراحه بر آن دلالت دارد؛ اما همانند هر حکم اولیه دیگر، در صورت عروض عناوین ثانویه، قابل تغییر بوده و امکان جواز سقط وجود دارد. عناوین ثانویه‌ای مانند عسر و حرج و اضطرار و یا تحت عنوان دفاع مشروع و سایر عناوینی که در موارد خاص موجب تغییر عنوان موضوع حکم حرمت می‌شود. این موارد خاص جایی است که ادامه بارداری موجب مرگ مادر شده و یا سلامتی او را به مخاطره می‌اندازد و نیز مواردی که تولد فرزند با ناهنجاری‌های جنینی حاد، مستلزم عسر و حرج والدین یا خود طفل گردد. در این صورت می‌توان با استناد به عناوین مذکور به‌عنوان مثال و موارد دیگر قائل به جواز سقط شد. اندیشه اسلامی جنین انسان را همانند یک انسان کامل در نظر گرفته و معتقد است هیچ‌کسی حق سلب حیات از چنین موجودی را ندارد، حقوق موضوعه ایران و مصر نیز با الهام از این اندیشه

سقط جنین را جرم دانسته‌اند و تنها در موارد خاصی اجازه سقط جنین را صادر کرده‌اند. قانون‌گذاران انگلیس هم با پشت سر گذاشتن دوره‌های مختلف تاریخی، قوانین متفاوتی را برای سقط جنین در نظر گرفته‌اند تا اینکه در سال 1990 قانون‌گذاران انگلیسی طی قانونی با به رسمیت شناختن اصل اولیه عدم جواز سقط جنین در موارد گسترده‌تری نسبت به فقه اسلامی و حقوق ایران و مصر سقط جنین را مشروع و قانونی دانسته‌اند. در کشور مصر مواد 260 تا 264 قانون مصر به موضوع سقط جنین اختصاص یافته است و تعریف آن پایان دادن به حیات حمل قبل از پایان یافتن حاملگی است و مجازات آن حبس می‌باشد. بر طبق قانون مصر اگر سقط جنین منجر به فوت مادر شود علاوه بر زندان، جریمه نقدی هم به شخص خطاکار تعلق می‌گیرد. به‌تازگی در قانون مصر زنانی که مورد تجاوز قرار گرفته‌اند به‌محض آگاهی از بارداری می‌توانند با گرفتن مجوز یک پزشک مطمئن جنین خود را سقط کنند، درحالی‌که قبلاً بر اساس قانون مصر، به‌جز در موارد خاص مانند مواقعی که سلامت یا زندگی زن درخطر باشد یا زمانی که جنین دچار نقص است قبل از دمیده شدن روح، سقط جنین ممنوع است. بنابراین می‌توان گفت به‌جز گروه‌های افراطی طرفدار حقوق زن که مطلقاً سقط جنین را با، یا بدون دلیل موجه جایز می‌دانند، در سایر موارد وجود اختلاف بین اندیشمندان، منطقی است و هرکدام برای اثبات مدعای خود دلایلی دارند. با استفاده از عمومات و اطلاقات ادله حرمت قتل نفس و احتیاط در دماء و برخی روایات می‌توان گفت که در هر حال جنین در طول دوران بارداری بالقوه یا بالفعل انسان است و کشتن وی حرام است؛ و در مواردی که وجود جنین حیات مادر را تهدید می‌کند یا در موارد زنا، ناهنجاری‌های جنینی و مسائل حاد اجتماعی و اقتصادی، در صورت تحقق ضرورت یا وجود حرج شدید و تنها قبل از نفع روح، سقط جنین، جایز و مشروع است. در این پژوهش سعی خواهیم نمود ضمن بررسی صورت‌های مختلف سقط جنین و تبیین فقهی و حقوقی موارد جواز آن و تطبیق آن با کشورهای مصر و انگلیس بحث نماییم که آیا موارد جواز سقط جنین منحصر در موارد مصرحه در قانون فعلی است یا اینکه موارد دیگری می‌توان به آن اضافه نمود یا اینکه اصل و قاعده کلی تأسیس نماییم که بر اساس آن در موارد مشابه مجوز سقط جنین را صادر نماییم. همچنین به این سؤال پاسخ بدهیم که آیا فقر و نداری و علل اقتصادی، علل اجتماعی، از زنا بودن جنین، نقص عضو جنین و ناهنجاری‌های جنینی، ضرر جانی برای مادر و اموری از این قبیل مجوز سقط جنین است یا خیر؟

3-1. اهداف پژوهش

1-3-1. هدف اصلی

بیان فقهی و حقوقی اقسام سقط جنین و اثبات جواز یا عدم جواز آن با مطابقت بین انگلیس و مصر و ایران

2-3-1. اهداف فرعی

1. تبیین مبانی فقهی و حقوقی سقط جنین
2. تبیین راهکارهای فقهی و حقوقی در جلوگیری از آسیب‌های ناشی از سقط جنین
3. تعیین میزان تأثیر نظرات مخالف و موافق در مورد تصمیم‌گیری در این زمینه

4-1. پرسش‌های پژوهش

1-4-1. پرسش اصلی

1. موارد جواز سقط جنین چیست؟

2-4-1. پرسش‌های فرعی

1. عوامل و انگیزه‌های سقط جنین چیست؟
2. از دیدگاه فقه اسلامی آیا سقط جنین در هر شرایطی عملی نامشروع و حرام می‌باشد؟
3. مبانی فقهی حقوقی سقط جنین چیست؟
- 5-1. اهمیت و ضرورت پژوهش

1-5-1. فایده نظری

1. توسعه و دانش در خصوص سقط جنین
2. فراهم‌سازی زمینه برای انجام پژوهش‌های بعدی

2-5-1. فایده عملی

1. ارائه راهکار مناسب در صورتی که عدم سقط جنین منجر به خطر افتادن جان و سلامتی مادر باشد.
2. ارائه طریقه فقهی و حقوقی مناسب در صورتی که جنین ناشی از تجاوز به عنف و زنا باشد.
3. ارائه راه‌حل فقهی و حقوقی مناسب در صورتی که جنین ناقص‌الخلقه یا به جهت ناهنجاری‌های جنینی باشد.